

Criteris lingüístics

Per als usos institucionals
de les universitats valencianes

UNIVERSITAT
JAUME·I

UNIVERSITAT
POLITÈCNICA
DE VALÈNCIA

UNIVERSITAT
DE VALÈNCIA

Universitat
d'Alacant

UNIVERSITAS
Miguel
Hernández

Edita: Secretariat de Promoció del Valencià
Vicerectorat d'Estructura i Desenvolupament Institucional
Universitat d'Alacant
Autors: Serveis lingüístics de les universitats valencianes

CEE Limencop SL
a/e: publicaciones@limencop.com
Tel: 965 22 89 02

Presentació

Els criteris lingüístics que els rectors de les universitats públiques valencianes tenim la satisfacció de presentar són unes recomanacions destinades als universitaris en els seus usos institucionals acadèmics, de gestió i administració.

És bastant habitual que les grans institucions i les empreses d'una certa envergadura tinguen els seus llibres d'estil i d'imatge amb l'objectiu d'unificar criteris en l'elaboració i la presentació dels seus documents i la imatge institucional.

Aquest document és una eina per a millorar la coherència dels textos acadèmics i de la documentació de gestió de les universitats valencianes. En el fons, aquesta sintonia dins de cada universitat, entre les universitats valencianes i el món de l'alta cultura vehiculada en valencià, afavoreix la comunicació precisa i de qualitat en l'àmbit de les universitats i la ciència, objectiu i responsabilitat que volem assumir com a universitaris.

En aquest sentit, per facilitar la utilització d'un bon valencià en els usos universitaris, difonem aquests criteris lingüístics, que es fonamenten en les recomanacions de l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, especialment en la seua *Guia d'usos lingüístics*, i la tradició dels usos formals en l'àmbit de l'Institut Joan Lluís Vives: les universitats valencianes, catalanes i de les Illes Balears.

Estem convençuts que aquests criteris us seran útils i confiem, per tant, que els donareu una bona acollida.

Ignasi Jiménez Raneda
Universitat d'Alacant

Francesc Toledo Lobo
Universitat Jaume I

Jesús Rodríguez Marín
Universitat Miguel Hernández

F. Javier Sanz Fernández
Universitat Politècnica
de València

Francisco Tomás Vert
Universitat de València

Introducció

Una llengua és un conjunt molt ric i variat d'elements, tots vàlids i respectables i als quals no s'ha de renunciar, però és necessari saber triar quines formes són, de totes les possibles, les més adequades a cada àmbit o situació concrets.

Dominar un idioma no és únicament saber què és correcte i incorrecte, sinó distingir entre el que és adequat i el que no ho és en cada cas particular o en cada context. Vegem-ne un exemple: *tanmateix* i *però* són paraules pràcticament sinònimes i totes dues correctes. Ara bé, en un context informal seria més adequat utilitzar la segona, perquè la primera resultaria pedant. I a la inversa: *treballar* i *pencar* volen dir totes dues el mateix, però indubtablement la segona ens sobtaria escoltar-la en boca d'un presentador del telenotícies durant una entrevista, posem per cas.

Les llengües, totes les llengües del món, varien segons una sèrie de paràmetres: el tema, la formalitat de la situació, la procedència geogràfica dels parlants, el lloc i el mitjà a través del qual es produeix la comunicació (per telèfon, per escrit, cara a cara, en un xat d'Internet...), la relació entre els parlants (familiaritat, desconeixença, jerarquia...), etc. Dit d'una altra manera: els factors que determinen la situació determinen també el model de llengua que cal utilitzar.

Els textos generats en l'àmbit universitari presenten, en general, una sèrie de característiques que els singularitzen: formalitat alta, contingut especialitzat, destinatari sovint múltiple o impersonal, ús de l'estàndard (sense localismes), etc. Des d'aquest punt de vista, és necessari fer una tria d'elements lèxics i estilístics adequats a aquestes característiques que determinen un model de llengua apropiat per a la institució i els seus usos. Davant d'aquest fet, els serveis lingüístics de les universitats valencianes hem vist la conveniència de proporcionar als universitaris una sèrie d'indicacions que els permeten generar textos lingüísticament adequats i satisfactoris per als àmbits universitaris, i per aquesta raó hem elaborat aquests *Criteris lingüístics*.

El document que teniu a les mans no pretén ser un manual d'estil ni una gramàtica, sinó unes recomanacions mínimes generals per a contribuir a determinar un estil homogeni i adequat als usos formals propis de la institució universitària. No espereu trobar ací un seguit de regles gramaticals ni una llista de paraules correctes i incorrectes. El lector que vulga regles o explicacions detallades haurà de consultar algun dels llibres de la bibliografia que presentem al final. Partim de la base que totes les opcions incloses en aquest opuscle són correctes, però no totes són adequades per als usos formals universitaris, i per aquesta raó consideren preferibles unes formes sobre altres. En altres ocasions la raó per la qual es recomana una forma i no l'altra és per dotar de coherència el model de llengua proposat. Ara bé, cal tenir present que el fet de determinar unes preferències lingüístiques institucionals no implica que altres formes no siguen possibles. Això seria anar en contra de la riquesa i la fertilitat de l'idioma. Les observacions que trobareu en aquests *Criteris lingüístics* estan pensades específicament per als usos formals propis de la universitat i els seus objectius de facilitar la comunicació científica i cultural sense entrebancs per tot l'àmbit lingüístic, si bé poden ser extensives a altres àmbits equiparables (altres administracions, per exemple).

Cal tenir en compte també que l'existència d'uns criteris estilístics institucionals resulta molt positiva tant per a la universitat mateixa com per als usuaris, ja que, d'una banda, el fet d'utilitzar un model lingüístic homogeni dóna una imatge de cohesió corporativa, i d'altra, representa una ajuda a les persones que han d'elaborar textos per a la institució, perquè els aporten seguretat i confiança a l'hora de redactar.

A més, en els últims anys la utilització creixent de programes de traducció automàtica o assistida, com l'Internostrum o el Salt, ha facilitat la creació de textos en valencià, però també ha generat un problema no previst: cadascun d'aquests traductors té el seu propi model de llengua, no sempre coincident amb el model utilitzat, i recomanable, en els usos universitaris formals. Les indicacions que ofereixen aquests *Criteris lingüístics*, complementades amb les instruccions que cada servei lingüístic proporciona a la seua comunitat universitària a través dels mitjans que considera més eficients (webs, fulls de mà, etc.), seran molt útils perquè els usuaris disposen de recursos que els faciliten la revisió i l'adequació dels textos generats per aquests programes.

Finalment, heu d'entendre aquest document com un material complementari d'altres obres de més pes que us convé tenir a l'abast en el treball diari segons les vostres necessitats, com un bon diccionari de la llengua, algun vocabulari específic sobre la pròpia especialitat, el *Manual de llenguatge i documents administratius* publicat per les universitats valencianes i un manual de gramàtica que us ajude a resoldre dubtes. A més, us serà molt profitós mantenir contacte amb l'àrea d'assessorament lingüístic de la vostra universitat, en persona, per telèfon, per correu electrònic o a través dels recursos web que us ofereixen. Els tècnics dels serveis lingüístics estan al vostre servei per a ajudar-vos en totes les qüestions lingüístiques que us plantege l'exercici professional.

Índex

1. Els tractaments en els textos universitaris	11
1.1 El tractament personal	11
1.2 El tractament protocol·lari	12
1.3 El llenguatge igualitari	12
2. Convencions numèriques	13
2.1 Les dates	13
2.2 Les hores	14
2.3 Les xifres	14
3. Ortografia	15
3.1 L'apòstrof	15
3.1.1 L'apòstrof davant de les sigles	15
3.1.2 L'apòstrof davant de les abreviatures	16
3.1.3 L'apòstrof davant de essa líquida (s + consonant)	17
3.1.4 L'apòstrof davant de hac aspirada	17
3.1.5 L'apòstrof davant de paraules en cursiva, en negreta o entre cometes	17
3.1.6 L'apòstrof davant de noms propis introduïts per un article	18

3.1.7	L'apòstrof davant de xifres	19
3.1.8	L'apòstrof davant de símbols	19
3.2	L'accentuació	19
3.3	Les grafies 'tl' i 'tll'	21
4.	Morfologia	23
4.1	Morfologia nominal	23
4.1.1	El femení de les paraules que designen professions	23
4.1.2	Plurals en -s/-ns	23
4.1.3	Plurals de mots acabats en -sc, -st, -xt i -ig	24
4.1.4	Els possessius	24
4.1.5	Els demostratius	26
4.1.6	Els numerals	27
4.2	Morfologia verbal	27
4.2.1	Alternança a/e	27
4.2.2	Alternança e/o	27
4.2.3	Participis amb alternança de formes	28
4.2.3.1	-it/-ert	28
4.2.3.2	-ngut/-nyut	28
4.2.4	Infinitius amb alternança de formes	28
4.2.5	Verbs incoatius	29
4.2.6	Alternança de les formes de l'imperfet de subjuntiu	29
4.2.7	Alternança de les formes del subjuntiu i l'imperatiu: <i>saber</i> i <i>cabre</i>	30
5.	Lèxic	31
5.1	Doblets sinonímics o quasisinònims	31
5.2	Els topònims	32
5.4	El nom de les universitats	32
6.	Bibliografia	37

1 Els tractaments en els textos universitaris¹

1.1 El tractament personal

En el valencià parlat, la forma habitual de tractament per a expressar respecte i formalitat és *vostè*, en contrast amb la forma *tu*, que expressa coneixença i cordialitat. Sense detriment d'això, en l'àmbit escrit i formal en què se situa qualsevol document universitari hem de considerar preferible, com a norma general, el tractament de *vós* i no el de *vostè* per a fer referència al destinatari del document. Aquest tractament, a més de resultar cordial i respectuós alhora, presenta l'avantatge de ser neutre pel que fa al gènere, cosa que evita la incoherència d'utilitzar formes masculines quan el destinatari és una dona. Per tant, és la forma més adequada quan el destinatari del document és múltiple o no en coneixem el sexe.

Tractament de *vós* (preferible)

Us convoque a la reunió...

El degà de la Facultat d'Educació es complau a invitar-**vos** a l'acte de...

Tractament de *vostè* (no recomanable)

El/La convoque a la reunió...

El degà de la Facultat d'Educació es complau a invitar-**lo** a l'acte de... (destinatari masculí)

El degà de la Facultat d'Educació es complau a invitar-**la** a l'acte de... (destinatari femení)

¹Si voleu més informació sobre el contingut d'aquest apartat o sobre altres aspectes del llenguatge administratiu que cal tenir en compte en els escrits universitaris (ús de majúscules i minúscules, d'abreviacions, etc.), podeu consultar el *Manual de documents i llenguatge administratiu* publicat per les universitats valencianes que apareix en la bibliografia.

1.2 El tractament protocol·lari és el títol de cortesia que es dóna a una persona per la seua dignitat, autoritat, càrrec o rellevància social. Generalment, tant la titulació específica com l'ús estan regulats per llei.

El tractament protocol·lari

En el llenguatge administratiu propi d'una societat moderna i democràtica com la nostra cal evitar aquest tipus de tractaments en la documentació de tràmit (sol·licituds, oficis, actes, etc.); si de cas, en restringirem l'ús per als documents més formals (invitació i salutació) i els actes de màxima representació pública (lliçons inaugurals, recepció d'autoritats, etc.).

Preferible

(en una acta) La **secretària general** llegeix l'informe...

(en un contracte) Reunits, d'una banda, el **rector** de la Universitat...

No recomanable

La **Il·lustríssima Secretària General** llegeix l'informe...

Reunits, d'una banda, l'**Excel·lentíssim i Magnífic Senyor Rector** de la Universitat...

1.3 En la redacció dels escrits s'ha d'evitar la discriminació per raó de sexe. Per això, en els textos que tinguen un destinatari múltiple, sempre que siga possible, cal utilitzar paraules genèriques que no presenten marca de gènere o aplicar altres recursos (dobles formes, signes tipogràfics, doble línia, etcètera) per a aconseguir un llenguatge igualitari. (Vegeu el *Manual de documents i llenguatge administratiu*, volum II, pàg. 39.)

El llenguatge igualitari

Convé usar

L'alumnat

El professorat

La persona interessada

El personal d'administració

Millor que

L'alumne | L'alumne/a

El professor | El/la professor/a

L'interessat | L'interessat/da

Els administratius | Els administratius i administratives

2 Convencions numèriques

2.1 En els documents universitaris cal expressar la data de manera separada del text en què s'inscriu i seguir l'estructura següent:
Les dates

Localitat, dia (amb xifres) + de + mes + de + any (amb xifres i sense punt)

Cal usar

Alcoi, 6 d'abril de 2003

En lloc de

A Alcoi, a 6 d'abril del 2.003

Cal recordar que els mesos s'escriuen en minúscula i que la datació s'ha de situar al final del text i no porta punt final.

Un dubte bastant habitual entre els usuaris a partir de l'any 2000 ha sigut la conveniència d'utilitzar l'article davant de l'any o no. En realitat, les dues formes són correctes i admeses:

Els informes **del** 2002 demostren que...

Els informes **de** 2002 demostren que...

No obstant això, convé ometre l'article en el cas concret de les datacions de documents, atès que, com hem dit, es tracta d'una fórmula molt fixada amb un esquema molt estricte.

2.2 L'expressió de les hores en els escrits universitaris es pot fer de manera completa o bé abreujada, però sempre cal tenir en compte l'ús apropiat dels signes tipogràfics i de les convencions internacionals.

Les hores

Exemples

9.15 h
9 h 15 min
Són les nou i quart

2.3 En l'expressió de les xifres en el sistema centesimal cal usar el punt i la coma amb funcions ben diferenciades:

Les xifres

- S'usa la coma per a separar la part entera de la part decimal.
- S'usa el punt per a separar les unitats de miler.

Exemple: 2.076.000,34 € (dos milions setanta-sis mil euros amb trenta-quatre cèntims).

En els últims anys, molts dels estudis i treballs de caràcter científic i tecnològic han vingut de l'àmbit anglosaxó. Això ha fet que, sovint, l'ús del punt i de la coma en els numerals propi d'aquell àmbit, que és exactament el contrari de la nostra tradició (nosaltres utilitzem coma decimal i punt de miler), s'haja filtrat a algunes publicacions emanades del nostre entorn. Sens dubte, cal evitar aquest ús aliè a la nostra tradició, a fi d'evitar confondre els usuaris.

Convé usar

3.406
43,3

coma decimal
coma flotant

En lloc de

3,406 (tres mil quatre-cents sis)
43.3 (quaranta-tres amb tres)

punt decimal
punt flotant (*floating point*)

3 Ortografia

3.1 L'apòstrof

A l'hora d'apostrofar hem de distingir, bàsicament, tres tipus de sigles diferents segons la manera com les llegim: les que llegim lletra per lletra (sigles alfabètiques), les que llegim com si foren una paraula (sigles sil·làbiques) i aquelles altres que, a pesar de ser sigles, sempre llegim com si estigueren desplegades.

3.1.1 L'apòstrof davant de les sigles

Davant de les sigles alfabètiques és convenient no apostrofar, ja que, d'acord amb les normes generals d'apostrofació, no apostrofem davant dels noms de les lletres.

Exemples

la UA
la ONG
el SPL
la UPV

la UGT
el STEPV-lv
la UB
el ISBN

Davant de les sigles sil·làbiques cal apostrofar segons la norma general: *el* i *de* s'apostrofen sempre; *la* s'apostrofa sempre llevat que la paraula següent comence per *i/u* àtona o consonàntica.

Exemples

l'IVA	la UNICEF
l'ESO	la INTERPOL
l'UJI	la UEFA

L'ús ha establert que hi haja una sèrie de sigles que no llegim com a tals, sinó que, a pesar d'escriure'n només les inicials, sempre llegim desplegades, és a dir, com si hi apareguera complet el sintagma que substitueixen. En aquests casos, haurem d'apostrofar davant de la sigla tal com faríem si verbalitzàrem el sintagma corresponent.

Exemples

Escrivim

l'EU d'Òptica
l'OM 3/2002
l'IIFV

la UE
la UMH

Llegim

(l'Escola Universitària d'Òptica)
(l'Ordre Ministerial 3/2002)
(l'Institut Interuniversitari de
Filologia Valenciana)
(la Unió Europea)
(la Universitat Miguel Hernández)

3.1.2 L'apòstrof davant de les abreviatures

Amb les abreviatures cal seguir la regla general de l'apostrofació.

Exemples

l'Excm. i Mgfc. Rector	(l'Excel·lentíssim i Magnífic Rector)
la Il·lma. Secretària General	(la Il·lustríssima Secretària General)
l'av.	(l'avinguda)
l'a/e	(l'adreça electrònica)

REMARCA. Convé no abusar de les abreviatures, ja que poden dificultar la intel·ligibilitat del text.

3.1.3 Davant d'estrangerismes que s'escriuen amb essa líquida és recomanable no apostrofar.
L'apòstrof davant de essa líquida (s + consonant)

Exemples

el Sputnik
la Scala de Milà
de Stendal
el snack-bar
la schola cantorum
de Stonehenge

REMARCA. Quan un estrangerisme d'aquest tipus ha sigut adaptat i ha incorporat una e inicial, cal aplicar-hi les normes generals d'apostrofació: *l'estàndard*, *d'estatus*, *l'eslip*, *l'eslògan*, *l'esquí*.

3.1.4 Les paraules començades per hac aspirada no s'han d'apostrofar.
L'apòstrof davant de hac aspirada

Exemples

de Harlem
de Hitler
el hobby
el hegelianisme
de Hong Kong

REMARCA. Cal anar amb compte amb els mots que ja han sigut adaptats (per a saber si una paraula està adaptada, consulteu el diccionari): *l'hoquei*, *l'handicap*, *d'haixix*, *l'hàms-ter*, *l'handbol*, *d'Hèlsinki*.

3.1.5 Davant de mots en cursiva, en negreta o entre cometes cal aplicar les regles generals d'apostrofació.
L'apòstrof davant de paraules en cursiva, en negreta o entre cometes

Exemples

El poder polític a Sud-àfrica es basava en *l'apartheid*
El president va qualificar d'"escandaloses" aquelles manifestacions

Hem estudiat l'«Informe sobre docència»
La datació en l'**ofici** i el **certificat** ha d'aparèixer al final del document

3.1.6
L'apòstrof
davant de noms
propis introduïts
per un article

En el cas dels noms propis comercials començats amb article i precedits de preposició hem d'apostrofar i no fer la contracció.

Exemples

Vindrà un redactor d'*El Punt*
He llegit la trilogia d'*El senyor dels anells*

D'altra banda, pel que fa als topònims que comencen per article, hem d'establir una distinció entre els que pertanyen al nostre àmbit lingüístic i els que no. L'article dels topònims del nostre domini lingüístic es comporta com un article qualsevol i, per tant, s'escriu en minúscula i s'ha de contraure en el cas que vaja precedit de preposició.

Exemples

Anem del Perelló al Pinós passant pel Campello.
Tenim previst fer una excursió pel Comtat i la Marina

En canvi, en el cas de topònims de fora del nostre territori que no tinguen una forma tradicional en valencià, en la mesura que estan en un idioma diferent, haurem de considerar l'article com una part del nom mateix i, per tant, s'escriurà amb majúscula inicial i no es podrà contraure amb una preposició anterior.

Exemples

Ahir va ser la recepció oficial del president d'El Salvador.
La Facultat organitza un viatge a El Escorial

3.1.7 Davant de les xifres, romanes o aràbigues, també hem d'apostrofar d'acord amb les regles generals d'apostrofació.
L'apòstrof davant de xifres

Exemples

Resolució d'1 d'abril
l'XI Congrés Internacional de Sociologia
l'11,3% dels enquestats
Un total d'1.000.000 d'euros

3.1.8 No apostrofa mai davant dels símbols.
L'apòstrof davant de símbols

Exemples

el Al	(l'alumini)
la C ₆ H ₅ NH ₂	(l'anilina)
de Ω	(d'homs)
el H	(l'hidrogen)

3.2 En els textos escrits en valencià podem trobar, en la pràctica, algunes variacions en el sistema d'accentuació pel que fa a l'orientació de l'accent de les e (è o é). Aquestes diferències es justifiquen en l'intent de reflectir la fonètica dels dialectes orientals (è) i occidentals (é) de l'idioma (no solament la dels parlars valencians, sinó també la dels del sud i oest de Catalunya i la d'Andorra). Tenint en compte que els textos que genera una universitat generalment tenen un caràcter altament formal i que l'accentuació és un aspecte purament convencional, en els textos escrits convé utilitzar el sistema d'accentuació general.

Indiquem a continuació els casos en què podem trobar variació: en la columna de l'esquerra posem la forma general, i a la dreta, la forma alternativa, denominada 'occidental'.

a) Els mots amb la terminació -es tònica de gentilicis, participis i adjectius.

Convé usar	Millor que
anglès	anglés
francès	francés
permès	permés
compromès	compromés
cortès	cortés

EXCEPCIÓ. Les paraules amb la terminació -es tònica que dupliquen la -s en el plural (-essos) tenen accent agut, llevat del mot *interès*: *congrés/congressos*, *exprés/expressos*, *procés/processos*, però *interès/interessos*.

b) Els numerals ordinals acabats en -e tònica.

Convé usar	Millor que
cinquè	cinqué
sisè	sisé

c) Els substantius i gentilicis que acaben en -e tònica.

Convé usar	Millor que
cafè	café
comitè	comité
mercè	mercé
eslovè	eslové

EXCEPCIÓ. Hi ha uns pocs substantius que només admeten l'accent agut: *abecé*, *clixé*, *consomé*, *jaqué*, *pagaré*, *peroné*, *puré* i *ximpanzé*.

d) La terminació -en tònica de la tercera persona del plural del present d'indicatiu dels verbs de la segona conjugació.

Convé usar	Millor que
aprèn	apré
comprèn	compré
depèn	depé

EXCEPCIÓ. Únicament és possible l'accent agut (é) quan aquesta terminació està precedida de les consonants *t* o *c*: *atén, entén, pretén, encén*.

e) Els infinitius acabats en *-èixer* i *-èncer*.

Convé usar

conèixer
merèixer
vèncer
convèncer

Millor que

conéixer
meréixer
véncer
convéncer

f) La segona i tercera persona del plural dels imperfects d'indicatiu amb accent en el radical.

Convé usar

fèiem
dèiem
fèieu
dèieu

Millor que

féiem
déiem
féieu
déieu

3.3
Les grafies
't' i 'tll'

D'acord amb la pronúncia i la tradició valencianes, en els casos en què els diccionaris recullen alternança entre formes amb *tl* i amb *tll* en una mateixa paraula, cal considerar preferibles les primeres.

Convé usar

motle
espatla
respatler
vetlar

En lloc de

motlle
espatlla
respatller
vetllar

REMARCA. Hi ha un grup de paraules que s'escriuen únicament amb *tll* i no amb *tl*: *bitllet, rotllo, butlletí, ratlla* i derivats.

4 Morfologia

4.1 Morfologia nominal

4.1.1

El femení de les paraules que designen professions

Tot i que es manté el sufix *-essa* per a les formes femenines referides a títols nobiliaris i les que tenen tradició (*alcaldessa, jutgessa, metgessa, abadessa, duquessa, comtessa, sastre*), per a indicar el femení de les professions és preferible l'acabament en *-a*:

advocada, arquitecta, ministra, presidenta, botànica, catedràtica, notària, poeta

REMARQUES: Fixeu-vos en el gènere d'aquestes professions, que tenen terminacions de gènere diferents (masculí *-atre*; fem *-atra*):

pediatre - pediatra
psiquiatre - psiquiatra

4.1.2 Plurals en *-s/-ns*

Hi ha una sèrie de substantius que presenten una doble possibilitat en el plural, amb *-s* o *-ns*. Si bé la parla col·loquial prefereix les solucions amb *-ns*, en la tradició escrita hi ha una marcada tendència a utilitzar les formes amb *-s*.

En l'àmbit universitari i en els usos escrits formals hem de considerar preferibles els plurals més generals, amb *-s*.

Convé usar

homes
joves
marges
termes
verges

En lloc de

hòmens
jóvens
màrgens
tèrmens
vèrgens

4.1.3
Plurals de mots
acabats en
-sc, -st, -xt i -ig

Les paraules que acaben en -sc, -st, -xt i -ig admeten la doble possibilitat de fer el plural amb -s o -os. Si bé el plural amb -s ha sigut històricament el més habitual en la llengua escrita i, en bona mesura, també en la llengua oral, en l'actualitat es detecta una preferència majoritària per les formes en -os, considerades més generals i més fàcils de pronunciar, en els contextos més formals.

Convé usar

discos
gustos
rojós
textos

En lloc de

discs
gusts
roigs
texts

Però

aquests

aquestos

REMARCA. Cal considerar excepcions els termes molt fixats, com *raigs X*, *raigs gamma* i *tests*.

4.1.4
Els possessius

En un model estàndard valencià són preferibles les formes amb -u- dels possessius sobre les formes amb -v-.

Convé usar

meua, meues
teua, teues
seua, seues
La universitat i la seua
influència

En lloc de

meva, meves
teva, teves
seva, seves
La universitat i la seva
influència

REMARQUES

a) Cal tenir en compte que en algunes expressions els possessius han d'anar posposats: *a nom meu, a càrrec vostre, a favor seu, de part teua*, etc.

Convé usar

Les despeses seran a càrrec vostre

Segons les dades en poder nostre...

En lloc de

Les despeses seran al vostre càrrec

Segons les dades en el nostre poder...

b) Convé evitar l'ús abusiu dels possessius. En aquest sentit, si l'omissió del possessiu no implica cap diferència de significat, és millor ometre'l; altres vegades és preferible substituir-lo per un pronom feble o una oració de relatiu.

Convé usar

La biblioteca comença l'horari d'estiu

Després d'examinar-li l'estómac...

... per la importància que té

En lloc de

La biblioteca comença el seu horari d'estiu

Després d'examinar el seu estómac...

... per la seua importància

A vegades el possessiu acompanya un substantiu format a partir d'un verb. En aquest cas sol resultar preferible utilitzar el verb conjugat en la forma adequada en compte del substantiu en qüestió.

Convé usar

Han invertit molt a construir-lo

En lloc de

Han invertit molt en la seua construcció

4.1.5 Els demostratius

El sistema dels demostratius, els pronoms neutres i els adverbis de lloc presenta tres graus, que determinen tres posicions de proximitat o llunyania física en l'espai: prop del qui parla, prop del qui escolta i lluny de tots dos.

	<i>Demostratiu</i>	<i>Neutre</i>	<i>Adv. de lloc</i>
<i>Prop del parlant</i>	aquest, aquesta...	açò	ací
<i>Prop de l'oient</i>	aqueix, aqueixa...	això	aquí
<i>Lluny dels dos</i>	aquell, aquella...	allò	allà, allí

Aquestes formes, que denominem reforçades, són les més adequades per als àmbits més formals i la llengua escrita, per tradició i per confluència amb la resta de parlars catalans.

Convé restringir exclusivament als usos orals (i als escrits de baixa formalitat) els demostratius no reforçats, indicats en la taula següent:

	<i>Demostratiu</i>
<i>Prop del parlant</i>	este, esta, estos, estes
<i>Prop de l'oient</i>	eixe, eixa, eixos, eixes
<i>Lluny dels dos</i>	aquell, aquella...

El sistema de tres graus és el normal en el valencià oral, però també és habitual trobar en els registres formals, especialment en textos escrits, l'ús d'un sistema de dos graus (aquest, aquell; això, allò; ací, allí/allà). En realitat, les oposicions d'íctiques en els textos formals escrits no estableixen una gradació respecte a emissor i receptor, sinó que es limiten a diferenciar entre la proximitat o llunyania a l'espai comunicatiu, i per això sovint és recomanable fer ús del sistema binari.

4.1.6 Els numerals D'acord amb la formalitat pròpia dels textos universitaris, cal usar les formes més generals tant dels cardinals com dels ordinals.

<i>Convé usar</i>	<i>En lloc de</i>
vuit	huit
disset	dèssset
divuit	díhuit
dinou	dènou
cinquè	quint
sisè	sext
desè	dècim
dos, dues	dos

4.2 Morfologia verbal Hi ha una sèrie de verbs (i derivats) que presenten alternança de a i e en el radical. En un model estàndard valencià són preferibles les formes amb a (també en els derivats).

4.2.1 Alternança a/e	<i>Convé usar</i>	<i>En lloc de</i>
	nadar	nedar
	nadador	nedador
	nàixer	néixer
	traure	treure
	xarrar	xerrar
	xarrada	xerrada

4.2.2 Alternança e/o Paral·lelament a l'apartat anterior, hi ha una sèrie de paraules que presenten alternança de e i o en el radical. En un model estàndard valencià són preferibles les formes amb e (també en els derivats).

<i>Convé usar</i>	<i>En lloc de</i>
fenoll	fonoll
redó	rodó
arredonir	arrodonir
renyó	ronyó
restoll	rostoll

4.2.3 Participis amb alternança de formes Els participis d'alguns verbs de la tercera conjugació (*establir, complir, oferir...*) presenten actualment una doble forma: la regular (en *-it*) i la irregular (en *-ert*). L'ús actual en l'àmbit valencià mostra una preferència majoritària pels participis regulars, tot i que les formes irregulars també han sigut utilitzades (i ho són encara) en els llenguatges més formals.

4.2.3.1 <i>-it/-ert</i>	<i>complir</i>	<i>complert</i>
	<i>oferir</i>	<i>oferit</i>
	<i>establir</i>	<i>establert</i>
	<i>omplir</i>	<i>omplert</i>
	<i>reblir</i>	<i>reblert</i>
	<i>sofrir</i>	<i>sofert</i>
	<i>suplir</i>	<i>suplert</i>

REMARCA. Cal fer la mateixa apreciació pel que fa a les dues formes de participi del verb *ser*, si bé aquests són d'origen etimològic distint:

<i>Convé usar</i> sigut	<i>Millor que</i> estat
-----------------------------------	-----------------------------------

4.2.3.2 Els participis dels verbs de la segona conjugació acabats en *-ngut/-nyut* (*pertanyer, plànyer...*) i el verb *fènyer* presenten la doble forma *-ngut/-nyut*; és preferible la primera.

<i>Convé usar</i> pertangut plangut fengut	<i>Millor que</i> pertanyut planyut fenyut
--	--

4.2.4 Infinitius amb alternança de formes	<i>Convé usar</i> tenir venir cabre caldre doldre valdre	<i>Millor que</i> tindre vindre cabrer caler doler valer
---	---	---

4.2.5 En el present d'indicatiu:
Verbs incoatius

Convé usar

servisc
serveixes
serveix
servim
serviu
serveixen

En lloc de

servesc, serveixo
servixes
servix

servixen

En el present de subjuntiu:

Convé usar

servisca
servisques
servisca
servim
serviu
servisquen

En lloc de

servesca, serveixi
servesques, serveixis
servesca, serveixi

servesquen, serveixin

4.2.6 Alternança de les formes de l'imperfet de subjuntiu

L'imperfet de subjuntiu presenta dues formes: una amb *-r-* i una altra amb *-s-*. Si bé totes dues són vàlides, en els usos propis de l'àmbit administratiu i acadèmic valencià es constata una marcada preferència, en general, per les primeres.

Primera conjugació: cantar

cantara o cantés
cantares o cantesses
cantara o cantés
cantàrem o cantéssem
cantàreu o cantésseu
cantaren o cantessen

Segona conjugació: perdre

perdera o perdés
perderes o perdesses
perdera o perdés
perdérem o perdéssem
perdéreu o perdésseu
perderen o perdessen

**Tercera conjugació
(incoativa): servir**

servira o servís
servires o servisses
servira o servís
servírem o servíssem
servíreu o servísseu
serviren o servissen

4.2.7
Alternança de
les formes del
subjuntiu i l'im-
peratiu: *saber* i
cabre

Convé usar

sàpia
sàpies

càpia
càpies

En lloc de

sàpiga
sàpigues

càpiga
càpigues

5 Lèxic

5.1 Doblets sinonímics o quasi sinònims

Cal tenir en compte que hi ha tot un seguit de mots del lèxic dels dialectes occidentals que, per tradició, es consideren propis del llenguatge culte i, també, de l'estàndard:

xiquet, infant, eixir, espill, alçar, vesprada...

Ara bé, hi ha també el cas d'alguns doblats lèxics en els quals, per raons diverses, hem de considerar una de les formes prioritària sobre l'altra en contextos formals, com és el cas de l'àmbit universitari.

Cal usar

aprendre
avui
defensar
desenvolupar/desplegar
eina
endemà
judici, perjudici
meitat

En lloc de

dependre
hui
defendre
desenrotllar²
ferramenta³
sendemà
juí, perjuí
mitat

²Desenrotllar és la forma adequada quan significa 'fer que una cosa deixi d'estar enrotllada'. En canvi, *desenvolupem* projectes, continguts, idees, accions, etc., per exemple. Les lleis, generalment, es *despleguen*.

³Una *ferramenta* és un instrument generalment de ferro o d'acer. Figuradament (amb el sentit de 'mitjà, instrument per a aconseguir una finalitat') és preferible utilitzar la forma *eina*.

mentre	mentres
ordre	orde ⁴
petit (esp. davant d'un nom)	xicotet/menut
servei	servici
vacances	vacacions
veure	vore
xarxa	xàrcia

5.2 Els topònims

Convé recordar que, en els textos escrits en valencià, els topònims, tant si es troben situats dins el nostre àmbit lingüístic com si no, han d'aparèixer en la forma tradicional valenciana, si n'hi ha, independentment de quina en siga la denominació oficial.

Cal usar

Oriola
Ademús
Sogorb
les Fonts d'Aiòder
Castella i Lleó
Saragossa
Cadis
Londres
Tolosa (de Llenguadoc)
Càller

En lloc de

Orihuela
Ademuz
Segorbe
Fuentes de Ayódar
Castilla y León
Zaragoza
Cadiz
London
Toulouse
Cagliari

5.3 Els noms de les universitats

Tenint en compte que en els textos universitaris són molt habituals les referències a altres universitats, pot resultar ben útil disposar d'una llista amb les denominacions en valencià de les universitats de fora del nostre àmbit lingüístic. Per raons d'espai, aquestes pàgines només recullen la denominació de les universitats de l'estat espanyol. En primer lloc destaquem les denominacions de les universitats de la Xarxa Joan Lluís Vives.

⁴Ordre és la forma adequada amb el sentit de 'manament' i 'ordenació, arranjament'. No obstant això, orde és la correcta per a designar una 'societat de religiosos' (*l'orde dels franciscans*) i el 'sagrament del sacerdoti' (*ordes majors i menors*).

Universitats de la Xarxa Joan Lluís Vives

Universitat d'Alacant
Universitat d'Andorra
Universitat Autònoma de Barcelona
Universitat de Barcelona
Universitat de Girona
Universitat de les Illes Balears
Universitat Internacional de Catalunya
Universitat Jaume I
Universitat de Lleida
Universitat Miguel Hernández
Universitat Oberta de Catalunya
Universitat de Perpinyà
Universitat Politècnica de Catalunya
Universitat Politècnica de València
Universitat Pompeu Fabra
Universitat Ramon Llull
Universitat Rovira i Virgili
Universitat de València
Universitat de Vic

Universitats de l'Estat espanyol

<i>Denominació en valencià</i>	<i>Denominació oficial</i>
Universitat Alfonso X el Sabio	Universidad Alfonso X el Sabio
Universitat Antonio de Nebrija	Universidad Antonio de Nebrija
Universitat Autònoma de Madrid	Universidad Autónoma de Madrid
Universitat Carlos III de Madrid	Universidad Carlos III de Madrid
Universitat Complutense de Madrid	Universidad Complutense de Madrid
Universitat d'Alcalá de Henares	Universidad de Alcalá de Henares
Universitat d'Almeria	Universidad de Almería
Universitat de Burgos	Universidad de Burgos
Universitat de Cadis	Universidad de Cádiz
Universitat de Cantàbria	Universidad de Cantabria

<i>Denominació en valencià</i>	<i>Denominació oficial</i>
Universitat de Castella-la Manxa	Universidad de Castilla-La Mancha
Universitat de Còrdova	Universidad de Córdoba
Universitat de Deusto	Universidad de Deusto
Universitat d'Extremadura	Universidad de Extremadura
Universitat de Granada	Universidad de Granada
Universitat de Huelva	Universidad de Huelva
Universitat de Jaén	Universidad de Jaén
Universitat de La Laguna	Universidad de La Laguna
Universitat de La Rioja	Universidad de La Rioja
Universitat de Las Palmas de Gran Canària	Universidad de Las Palmas de Gran Canaria
Universitat de Lleó	Universidad de León
Universitat del País Basc	Universidad del País Vasco / Euskal Herriko Unibertsitatea
Universitat de Màlaga	Universidad de Málaga
Universitat de Múrcia	Universidad de Murcia
Universitat de Navarra	Universidad de Navarra
Universitat d'Oviedo	Universidad de Oviedo
Universitat de Salamanca	Universidad de Salamanca
Universitat de Sevilla	Universidad de Sevilla
Universitat de Valladolid	Universidad de Valladolid
Universitat de Saragossa	Universidad de Zaragoza
Universitat de la Corunya	Universidade da Coruña
Universitat de Santiago de Compostel·la	Universidade de Santiago de Compostela
Universitat de Vigo	Universidad de Vigo
Universitat Europea de Madrid	Universidad Europea de Madrid
Universitat Internacional Menéndez Pelayo	Universidad Internacional Menéndez Pelayo
Universitat Rey Juan Carlos	Universidad Rey Juan Carlos

<i>Denominació en valencià</i>	<i>Denominació oficial</i>
Universitat Nacional d'Educació a Distància	Universidad Nacional de Educación a Distancia
Universitat Politècnica de Madrid	Universidad Politécnica de Madrid
Universitat Pontifícia Comillas	Universidad Pontificia Comillas
Universitat Pontifícia de Salamanca	Universidad Pontificia de Salamanca
Universitat Pública de Navarra	Universidad Pública de Navarra
Universitat San Pablo-CEU	Universidad San Pablo-CEU

6 Bibliografia

**Bibliografia
general
recomanada**

Diccionaris monolingües

Gran diccionari de la llengua catalana, Enciclopèdia Catalana, Barcelona, 1998.

<<http://www.grec.net/home/cel/dicc.htm>>

Diccionari de la llengua catalana, Institut d'Estudis Catalans, Barcelona, 1996.

<<http://pdl.iec.es/entrada/diec.asp>>

Diccionari valencià, 2a ed., Generalitat Valenciana - Ed. Bromera, València, 1996.

Diccionaris bilingües

Diccionari castellà-català, 2a ed., Enciclopèdia Catalana, Barcelona, 1989.

PASQUAL, Vicent, *Diccionari valencià-castellà i castellà-valencià*, Tabarca, València, 1990.

Flexió verbal

Els verbs valencians, Generalitat Valenciana - Ed. Bromera, València, 1995.

VALOR, Enric, *La flexió verbal*, Ed. 3 i 4, València, 1998.

Gramàtica, estil i ortotipografia

Guia d'usos lingüístics: I Aspectes gramaticals, Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, València, 2002.

Gramàtica valenciana, Generalitat Valenciana - Ed. Bromera, València, 1995.

Criteris lingüístics, Generalitat Valenciana, "Propostes Lingüístiques", 2, València, 1995.

Gripau, 5a ed., Conselleria d'Educació i Ciència - Universitat d'Alacant - Universitat Jaume I - Universitat Miguel Hernández - Universitat de València - Universitat Politècnica de València, Alacant, 1999.

Llibre d'estil de la Universitat Pompeu Fabra, UPF, Barcelona, 1996.

<<http://www.upf.es/grec/gl/libestil/>>

MESTRES J. M. i altres, *Manual d'estil. La redacció i l'edició de textos*, Eumo - Universitat de Barcelona - Universitat Pompeu Fabra - Associació de Mestres Rosa Sensat, Barcelona, 1995.

PUJOL, J. M. - SOLÀ, J., *Ortotipografia. Manual de l'editor, l'autoeditor i el dissenyador gràfic*, 3a ed., Columna, "Eines", 3, Barcelona, 2000.

Bibliografia especialment recomanada per al PAS

Manual de documents i llenguatge administratiu, 2a ed. rev.,
Universitat Jaume I, Castelló de la Plana, 2004.

Bibliografia especialment recomanada per al PDI

Guia lingüística pràctica 1: Dubtes lingüístics més freqüents,
UPC, Barcelona, 1996.

<<http://www2.upc.es/slt/gl/glp1.pdf>>

Guia lingüística pràctica 2: Convencions gràfiques, UPC,
Barcelona, 1996.

<<http://www2.upc.es/slt/gl/glp2.pdf>>

Guia lingüística pràctica 3: Disseny i elaboració de material docent, UPC, Barcelona, 1996.

<<http://www2.upc.es/slt/gl/glp3.pdf>>

Adreces web dels serveis lingüístics de les universitats valencianes

Universitat d'Alacant

<<http://www.ua.es/spv>>

Universitat Jaume I

<<http://www.uji.es/CA/serveis/slt>>

Universitat Politècnica de València

<<http://www.upv.es/snl>>

Universitat de València - Estudi General

<<http://www.uv.es/spl>>

Universitat Miguel Hernández

<<http://vpufc.umh.es>>